

Regeringens proposition

1998/99:98

Vissa premiepensionsfrågor

Prop.
1998/99:98

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 12 april 1999

Pierre Schori

Lars-Erik Lövdén
(Finansdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

Propositionen innehåller förslag till vissa ändringar i lagstiftningen om premiepensionssystemet. Den första överföringen av premiepensionsmedel till fondförvaltare förskjuts ett år och föreslås ske före utgången av år 2000. Vidare föreslås andra ändringar i reglerna för premiepensionen som i huvudsak syftar till att förenkla det datasystem för den nya pensionen som Premiepensionsmyndigheten bygger upp. Avsikten med ändringarna är att underlätta igångsättandet av myndighetens verksamhet.

Som en följd av regeringens proposition om ändrade försäkringsrörelse regler föreslås också följdändringar i reglerna för Premiepensionsmyndighetens verksamhet.

Lagändringarna föreslås i sina huvudsakliga delar träda i kraft den 1 januari 2000.

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Lagtext.....	4
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension.....	4
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1998:1497) om ändring i lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension.....	12
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1998:675) om införande av lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension...	13
2.4	Förslag till lag om ändring i lagen (1998:710) med vissa bestämmelser om Premiepensionsmyndigheten	15
3	Ärendet och dess beredning.....	16
4	Bakgrund	18
4.1	Premiepension inom det nya pensionssystemet.....	18
4.2	Uppbyggnaden av premiepensionssystemet.....	19
4.3	Premiepensionsmyndighetens anmälan om försening för premiepensionen.....	20
4.4	Regeringens åtgärder i anledning av förseningen	20
5	Senareläggning av första fondval och överföring av premiepensionsmedel till förvaltare.....	23
6	Begränsning av fonder, m.m.....	25
7	Förenkling av vissa lagregler.....	28
8	Ekonomiska konsekvenser	34
9	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	35
10	Författningskommentar.....	36
10.1	Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension.....	36
10.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:1497) om ändring i lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension.....	39
10.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:675) om införande av lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension.....	40
10.4	Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:710) med vissa bestämmelser om Premiepensionsmyndigheten	41
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 12 april 1999	42
	Rättsdatablad.....	43

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 1998/99:98

Regeringen föreslår att riksdagen

antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension,
2. lag om ändring i lagen (1998:1497) om ändring i lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension,
3. lag om ändring i lagen (1998:675) om införande av lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension,
4. lag om ändring i lagen (1998:710) med vissa bestämmelser för Premiepensionsmyndigheten.

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension

Härigenom föreskrivs att 8 kap. 4, 5 och 7 §§, 9 kap. 1 och 2 §§, 10 kap. 2 och 7 §§, 11 kap. 1 och 2 §§ samt 14 kap. 2, 3 och 5 §§ lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

4 §

Pensionsspararen har rätt att bestämma var de medel som för spararens räkning skall föras över enligt 2 § första stycket skall placeras. Premiépensionsmyndigheten får dock bestämma ett högsta antal fonder som samtidigt får antecknas på ett premiépensionskonto. *När pensionsrätt för premiépension för ett år har fastställts, skall Premiépensionsmyndigheten upplysa pensions-spararen om rätten att välja placering.*

Om *pensionsspararen* inte anmäler något annat val inom den tid som Premiépensionsmyndigheten bestämmer, skall medlen föras över till Premiesparfonden inom Allmänna pensionsfonden.

Om pensionsspararen tidigare har anmält val av fond eller flyttat hela eller en del av innehavet i en fond till en annan fond, skall, om spararen inte begär annat, medlen i stället föras över till den eller de fonder i vilka medel senast har placerats för spararens räkning.

Pensionsspararen har rätt att bestämma var de medel som för spararens räkning skall föras över enligt 2 § första stycket skall placeras. Premiépensionsmyndigheten får dock bestämma ett högsta antal fonder som samtidigt får antecknas på ett premiépensionskonto.

När pensionsrätt för premiépension första gången har fastställts för pensionsspararen, skall spararen upplysas om rätten att välja placering. Om spararen inte anmäler något annat val inom den tid som Premiépensionsmyndigheten bestämmer, skall medlen föras över till Premiesparfonden inom Allmänna pensionsfonden.

När pensionsrätt för premiépension för ett senare år har fastställts för pensionsspararen, skall Premiépensionsmyndigheten föra över medlen till en eller flera fonder med en fördelning som svarar mot vad spararen senast bestämt om placeringen i fond av

När flera fonder mottagit medel vid det senaste placeringstillfället, skall medlen fördelas mellan dessa fonder i förhållande till värdet av innehavet i varje fond.

medlen på premiepensionskontot. Om spararen inte har bestämt en sådan placering, skall medlen föras över till Premiesparfonden inom Allmänna pensionsfonden.

Pensionsspararen skall årligen upplysas om de åtgärder som Premiepensionsmyndigheten enligt tredje stycket skall vidta när pensionsrätt för premiepension har fastställts. Spararen skall också upplysas om rätten att placera om fondmedlen enligt 5 §.

5 §

På begäran av pensionsspararen skall Premiepensionsmyndigheten flytta hela eller del av innehavet i en fond till en annan fond.

På begäran av pensionsspararen skall Premiepensionsmyndigheten placera om spararens fondmedel på det sätt spararen anger.

7 §

Om någon är skadeståndsskyldig för att ha orsakat att fondandelar som Premiepensionsmyndigheten har förvärvat för en eller flera pensions-sparares räkning gått ned i värde, skall skadeståndet betalas till myndigheten. Om myndigheten har förklarat att den inte avser att föra talan om skadestånd och inte heller har träffat någon uppgörelse om skadeståndsskyldigheten, har en pensionssparare för vars räkning sådana fondandelar har förvärvats rätt att föra talan om skadestånd till myndigheten. Om en sådan talan väcks, får någon uppgörelse om skadeståndsskyldigheten inte träffas utan pensionsspararens samtycke.

En pensionssparare som för talan om skadestånd till myndigheten svarar själv för rättegångskostnaderna men har rätt till ersättning för dessa av myndigheten, i den utsträckning de täcks av vad som har kommit myndigheten till godo genom rättegången. Sådan ersättning skall dras av från skadeståndsbeloppet innan fördelning enligt tredje stycket görs.

När ett skadeståndsbelopp har betalats till myndigheten, skall myndigheten, för varje pensions-sparare för vars räkning andelar förvärvats i den berörda fonden, beräkna hur mycket av skadeståndsbeloppet som belöper på spararen och öka tillgodohavandet på hans premiepensionskonto med detta belopp. Om pensionsspararen har börjat ta ut pension, skall den del av beloppet som beräknas belöpa på förfluten tid betalas ut till spararen. Om inte pensions-

När ett skadeståndsbelopp har betalats till myndigheten, skall myndigheten, för varje pensions-sparare för vars räkning andelar förvärvats i den berörda fonden, beräkna hur mycket av skadeståndsbeloppet som belöper på spararen. Myndigheten skall öka tillgodohavandet på hans premiepensionskonto med detta belopp och föra över beloppet till fonder på det sätt som anges i 4 § tredje stycket. Om pensionsspararen har börjat ta ut pension i form av

spararen har tagit ut pension i form av livränta enligt 9 kap. 2 §, skall resten av medlen tillföras den eller de fonder i vilka medel har placerats för spararens räkning. Beloppet skall fördelas mellan fonderna i förhållande till värdet av innehavet i varje fond.

livränta enligt 9 kap. 2 §, skall *beloppet i stället föras över till myndighetens livränteverksamhet.*

9 kap.

1 §

Premiepension får tidigast tas ut från och med den månad då pensionsspararen fyller 61 år. Pensionen är livsvarig och skall beräknas med utgångspunkt i tillgodohavandet *vid varje tid* på pensionsspararens premiepensionskonto. Premiepension skall beräknas lika för kvinnor och män.

Premiepension får tidigast tas ut från och med den månad då pensionsspararen fyller 61 år. Pensionen är livsvarig och skall beräknas med utgångspunkt i tillgodohavandet på pensionsspararens premiepensionskonto. Premiepension skall beräknas lika för kvinnor och män.

2 §

Pensionsspararen har rätt att på begäran få ut sin premiepension i form av en livränta med garanterade belopp. Den finansiella risken för de tillgångar som motsvarar tillgodohavandet på pensionsspararens premiepensionskonto övergår då på Premiepensionsmyndigheten. Pensionen skall bestämmas med utgångspunkt i tillgångarnas värde vid inlösen av innehavet. Inlösen skall ske snarast efter det att begäran kom in till myndigheten.

Pensionsspararen har rätt att på begäran få ut sin premiepension i form av en livränta med garanterade belopp. Den finansiella risken för de tillgångar som motsvarar tillgodohavandet på pensionsspararens premiepensionskonto övergår då på Premiepensionsmyndigheten. Pensionen skall bestämmas med utgångspunkt i tillgångarnas värde vid inlösen av innehavet. Inlösen skall ske snarast efter det att begäran kom in till myndigheten, *dock tidigast månaden före den då livräntan första gången skall betalas ut.*

En övergång enligt första stycket får göras tidigast när pensionsspararen börjar ta ut premiepension. När en begäran om övergång har kommit in till myndigheten, kan begäran inte återkallas. Övergången måste avse hela tillgodohavandet på premiepensionskontot och gäller även för medel som senare tillförs kontot.

10 kap.**2 §**

Efterlevandeskyddet börjar gälla vid det första månadsskiftet ett år efter det att ansökan kom in till Premiepensionsmyndigheten *eller vid det senare månadsskifte som har angetts i ansökan.*

Till den del efterlevandeskyddet avser risken att pensionsspararen avlider som en direkt följd av olycksfall börjar skyddet dock gälla vid utgången av den månad då ansökan kom in till myndigheten *eller vid det senare månads-skifte som har angetts i ansökan.* Detsamma gäller om ansökan kommer in till myndigheten innan pensionsspararen har fyllt 50 år och pensionsspararen högst tre månader innan ansökan kom in har ingått äktenskap eller fått ett barn. Om ett faderskap har blivit fastställt genom dom eller genom bekräftelse efter barnets födelse, räknas fristen från det att domen vann laga kraft eller bekräftelsen godkändes enligt 1 kap. 4 § föräldrabalken. Vid adoption räknas fristen från det att rättens beslut om tillstånd till adoptionen vann laga kraft.

Efterlevandeskyddet börjar gälla vid det första månadsskiftet ett år efter det att ansökan kom in till Premiepensionsmyndigheten.

Till den del efterlevandeskyddet avser risken att pensionsspararen avlider som en direkt följd av olycksfall börjar skyddet dock gälla vid utgången av den månad då ansökan kom in till myndigheten. Detsamma gäller om ansökan kommer in till myndigheten innan pensionsspararen har fyllt 50 år och pensionsspararen högst tre månader innan ansökan kom in har ingått äktenskap eller fått ett barn. Om ett faderskap har blivit fastställt genom dom eller genom bekräftelse efter barnets födelse, räknas fristen från det att domen vann laga kraft eller bekräftelsen godkändes enligt 1 kap. 4 § föräldrabalken. Vid adoption räknas fristen från det att rättens beslut om tillstånd till adoptionen vann laga kraft.

7 §

Efter ansökan av pensionsspararen skall Premiepensionsmyndigheten meddela efterlevandeskydd under pensionstiden för en pensionssparare som är gift eller som är ogift och stadigvarande sammanbor med någon som är ogift och som spararen tidigare varit gift med eller har eller har haft barn tillsammans med. Skyddet innebär att det vid pensionsspararens död till spararens efterlevande make eller sammanboende betalas ut livsvarig *pension* till efterlevande.

Efter ansökan av pensionsspararen skall Premiepensionsmyndigheten meddela efterlevandeskydd under pensionstiden för en pensionssparare som är gift eller som är ogift och stadigvarande sammanbor med någon som är ogift och som spararen tidigare varit gift med eller har eller har haft barn tillsammans med. Skyddet innebär att det vid pensionsspararens död till spararens efterlevande make eller sammanboende betalas ut livsvarig *premiépension* till efterlevande.

Omfattningen av efterlevandeskyddet skall beräknas med utgångspunkt i tillgodohavandet på pensionsspararens premiepensionskonto, varvid pensionsspararens egen premiepension skall räknas om. Beräkningarna skall göras så att pensionsspararens egen premiepension och premiepensionen till efterlevande blir lika stora när samma andel av pensionen tas ut.

Efterlevandeskyddet gäller bara om pensionsspararen vid sin död var gift med eller stadigvarande sammanbodde med den person med vilken han var gift eller sammanboende vid ansökan om skyddet. I fråga om sammanboende som inte är gifta med varandra krävs också att inte någon av dem var gift med någon annan vid dödsfallet.

11 kap.

1 §

De kostnader för Premiepensionsmyndighetens skötsel av premiepensionssystemet som inte täcks på annat sätt skall täckas genom *årliga* avgifter som dras av från tillgodohavandena på pensionsspararnas premiepensionskonton.

Myndigheten bestämmer när avgifterna skall tas ut. Avgifterna disponeras av myndigheten.

Avgifterna skall bestämmas så att de beräknas täcka det aktuella årets kostnader med skälig fördelning mellan pensionsspararna. Härvid skall hänsyn tas till under- eller överskott från det föregående året.

Avgifterna skall helt eller delvis anges som en procentsats av tillgodohavandet på varje pensionssparares premiepensionskonto *vid ingången av det år som avgifterna avser. De belopp som tillförs pensionsspararnas premiepensionskonton när pensionsrätt för premiepension för året före det föregående året har fastställts skall räknas med i underlaget för avgifterna, även om pensionsrätten fastställs efter årsskiftet.* När procentsatsen fastställs får myndigheten utgå från en uppskattning av det sammanlagda värdet av tillgodohavandena på pensionsspararnas premiepensionskonton.

De kostnader för Premiepensionsmyndighetens skötsel av premiepensionssystemet som inte täcks på annat sätt skall täckas genom avgifter som dras av från tillgodohavandena på pensionsspararnas premiepensionskonton.

Avgifterna skall helt eller delvis anges som en procentsats av tillgodohavandet på varje pensionssparares premiepensionskonto. När procentsatsen fastställs får myndigheten utgå från en uppskattning av det sammanlagda värdet av tillgodohavandena på pensionsspararnas premiepensionskonton.

Avgifter får tas ut från fondförvaltare för att täcka Premiepensionsmyndighetens kostnader

för registrering av och information om fonder. Uppgift om att avgifter kan tas ut skall finnas i det avtal mellan myndigheten och förvaltare som avses i 8 kap. 3 § första stycket 2. Bestämmelserna i andra stycket gäller även för sådana avgifter.

Regeringen får meddela närmare föreskrifter om uttaget av avgifter för Premiepensionsmyndighetens kostnader.

2 §

Återkallelse av uttag av premiepension, nytt uttag av pension efter återkallelse samt ändring av den andel av pensionen som tas ut skall bekostas av pensionsspararen genom att kostnaden för åtgärden dras av från tillgodohavandet på spararens premiepensionskonto.

På samma sätt skall en pensionssparare som tagit emot överförd pensionsrätt från make enligt 4 kap. 7 § svara för minskad arvsvinst och övriga kostnader på grund av överföringen efter skälig fördelning av dessa kostnader. Ett sådant avdrag från premiepensionskontot skall beräknas lika för män och kvinnor.

Premiepensionsmyndigheten får bestämma att återkallelse av uttag av premiepension, nytt uttag av pension efter återkallelse samt ändring av den andel av pensionen som tas ut skall bekostas av pensionsspararen genom att kostnaden för åtgärden dras av från tillgodohavandet på spararens premiepensionskonto.

De pensionssparare som tagit emot överförd pensionsrätt från make enligt 4 kap. 7 § skall svara för minskad arvsvinst och övriga kostnader på grund av överföringen genom att kostnaderna, efter skälig fördelning, dras av från tillgodohavandet på spararnas premiepensionskonton. Ett sådant avdrag skall beräknas lika för män och kvinnor.

14 kap.

2 §

När ett beslut om pensionsrätt för premiepension har ändrats, skall det belopp med vilket pensionsrätten har ändrats ökas med den avkastning som enligt 8 kap. 1 § andra stycket har tillförts eller skulle ha tillförts pensionsspararen för detta belopp. Det ökade beloppet skall därefter räknas upp med basränta enligt 19 kap. 3 § skattebetalningslagen (1997:483) för tiden från och med den 1 april året efter fastställelseåret till och med dagen för beslutet om ändring av pensionsrätten.

Det uppräknade beloppet skall vid höjning av pensionsrätt för premiepension läggas till och vid sänkning av sådan pensionsrätt dras av från pensionsspararens premiepensionskonto. *Om pen-*

Det uppräknade beloppet skall vid höjning av pensionsrätt för premiepension läggas till och vid sänkning av sådan pensionsrätt dras av från pensionsspararens premiepensionskonto.

sionsrätten har höjts och pensions-spararen skall påföras avgifter enligt lagen (1981:691) om socialavgifter och lagen (1994:1744) om allmän pensionsavgift, skall tillägg till pensions-spararens konto göras först när avgiften anses betald enligt 16 kap. 12 § skattebetalningslagen.

När tillägg eller avdrag enligt andra stycket har gjorts, tillämpas bestämmelserna i 3 eller 4 §.

3 §

Om ett beslut innebär att fastställd pensionsrätt för premiepension har höjts, skall Premiepensionsmyndigheten föra över medel som motsvarar det uppräknade beloppet enligt 2 § från den tillfälliga förvaltningen hos Riksgäldskontoret till den eller de fonder i vilka medel har placerats för pensions-spararens räkning. Beloppet skall fördelas mellan fonderna i förhållande till värdet av innehavet i varje fond.

Om pensions-spararen har börjat ta ut premiepension, skall det belopp som beräknas belöpa på förfluten tid i stället betalas ut till spararen. Har pensions-spararen tagit ut premiepension i form av livränta enligt 9 kap. 2 §, skall det belopp som inte betalas ut föras över till Premiepensionsmyndighetens livränteverksamhet.

Om ett beslut innebär att fastställd pensionsrätt för premiepension har höjts, skall Premiepensionsmyndigheten föra över medel som motsvarar det uppräknade beloppet enligt 2 § från den tillfälliga förvaltningen hos Riksgäldskontoret till fonder på det sätt som anges i 8 kap. 4 § tredje stycket. Om pensions-spararen har börjat ta ut premiepension i form av livränta enligt 9 kap. 2 §, skall beloppet i stället föras över till Premiepensionsmyndighetens livränteverksamhet.

5 §

Om pensions-spararen i annat fall än som avses i 4 §, genom att lämna oriktiga uppgifter eller genom att underlåta att fullgöra en uppgifts- eller anmälningsskyldighet, har orsakat att premiepension har lämnats felaktigt eller med ett för högt belopp, skall

Om pensions-spararen i annat fall än som avses i 4 §, genom att lämna oriktiga uppgifter eller genom att underlåta att fullgöra en uppgifts- eller anmälningsskyldighet, har orsakat att premiepension har lämnats felaktigt eller med ett för högt belopp, skall

Premiepensionsmyndigheten dra av det felaktigt utbetalda beloppet, ökat med basränta enligt 19 kap. 3 § skattebetalningslagen (1997:483) från utbetalningsdagen till och med dagen för beslutet om avdrag, från pensionsspararens premiepensionskonto och föra över motsvarande medel till Riksgäldskontoret på det sätt som anges i 4 § första stycket. Detsamma gäller om pension i annat fall har lämnats felaktigt eller med ett för högt belopp och den som har uppburit pensionen insett eller skäligen borde ha insett detta.

Om beloppet inte täcks av tillgodohavandet på pensionsspararens premiepensionskonto, skall resterande belopp återkrävas av spararen. Om det finns särskilda skäl får Premiepensionsmyndigheten helt eller delvis efterge krav på återbetalning.

pensionsspararen återbetala det felaktigt utbetalda beloppet, ökat med basränta enligt 19 kap. 3 § skattebetalningslagen (1997:483) från utbetalningsdagen till och med dagen för Premiepensionsmyndighetens beslut om återkrav. Detsamma gäller om pension i annat fall har lämnats felaktigt eller med ett för högt belopp och den som har uppburit pensionen insett eller skäligen borde ha insett detta.

Om det finns särskilda skäl får Premiepensionsmyndigheten helt eller delvis efterge krav på återbetalning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000. I fråga om 9 kap. 1 och 2 §§ samt 10 kap. 7 § gäller dock 3 § lagen (1998:675) om införande av lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:1497) om
ändring i lagen (1998:674) om inkomstgrundad
ålderspension

Prop. 1998/99:98

Härigenom föreskrivs att 8 kap. 3 § lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension i stället för dess lydelse enligt lagen (1998:1497) om ändring i nämnda lag skall ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 1998/99:93   *Föreslagen lydelse*

8 kap.

3 §

Överföring enligt 2 § första stycket 1 får göras till fonder som har anmälts för registrering hos Premiepensionsmyndigheten och får förvaltas av fondförvaltare som

Överföring enligt 2 § första stycket 1 får göras till fonder som har anmälts för registrering hos Premiepensionsmyndigheten och som förvaltas av fondförvaltare som

1. har rätt att utöva fondverksamhet enligt lagen (1990:1114) om värdepappersfonder,
2. har slutit samarbetsavtal med myndigheten,
3. har åtagit sig att på begäran lämna sådana informationshandlingar som avses i 26 och 27 §§ lagen om värdepappersfonder till pensions-sparare som har valt eller överväger att välja någon av förvaltarens fonder i premiepensionssystemet,
4. har åtagit sig att inte ta ut några avgifter för inlösen av fondandelar,
5. har åtagit sig att, med eller utan särskild prisnedsättning, inte ta ut avgifter i övrigt utöver vad som godtagits av myndigheten, och
6. har åtagit sig att för varje år till myndigheten rapportera dels alla kostnader som har tagits ut ur fonden, uppdelade på olika kostnadsslag, dels de kostnadsbelopp som dagligen belastat fonden redovisade per fondandel, med angivande av hur stor del som avser förvaltningskostnader, inklusive kostnader för förvaring av fondtillgångarna.

Medlen får inte placeras i sådana fonder som avses i 3 § lagen om värdepappersfonder i andra fall än som anges i tredje stycket.

Premiepensionsmyndigheten får, efter att ha inhämtat yttrande från Finansinspektionen, medge att medlen placeras i fonder vars värdeutveckling är beroende av index. Ett sådant medgivande får lämnas om god riskspridning uppnås i fonden.

Premiepensionsmyndigheten får bestämma ett högsta antal fonder som samtidigt får registreras för en fondförvaltare.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:675) om införande av lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension

Prop. 1998/99:98

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1998:675) om införande av lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension

dels att 25 samt 39 och 40 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas en ny bestämmelse, 25 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

25 §

Bestämmelserna i 10 kap. 1 § *andra stycket* lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension skall inte tillämpas år 1999 *under den tid när pensionsspararen första gången får välja placering av premiepensionsmedlen.*

Bestämmelserna i 10 kap. 1–6, 11 och 12 §§ samt 12 kap. 4–8 §§ lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension skall inte tillämpas före år 2002 i fråga om *premiempension till efterlevande enligt 10 kap. 1 § samma lag.*

Föreskrifterna i 10 kap. 1 § andra stycket samma lag skall inte tillämpas i fråga om ansökningar som kommer in till myndigheten före den 1 maj 2002.

Bestämmelsen i 14 kap. 2 § första stycket samma lag om uppräkning med basränta enligt skattebetalningslagen (1997:483) skall inte tillämpas för tid före det första valet av placering av premiepensionsmedlen.

25 a §

Utbetalning av premiepension enligt lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension för år 2001 får begränsas till ett utbetalningstillfälle.

39 §

De medel som vid utgången av år 1998 finns på det konto hos Riksgäldskontoret som avses i lagen (1994:1748) om förvaltning av vissa tilläggspensionsavgifter skall den 1 januari 1999 föras över till förvaltning enligt 8 kap. 1 § första stycket lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension.

De kostnader för Premiemyndigheten år 1999 som inte täcks på annat sätt, får, efter

De kostnader för Premiemyndigheten åren 1999 och 2000 som inte täcks på annat sätt,

regeringens medgivande, dras av från avkastningen på medel som förvaltas enligt 8 kap. 1 § första stycket samma lag.

får, efter regeringens medgivande, dras av från avkastningen på medel som förvaltas enligt 8 kap. 1 § första stycket samma lag.

Prop. 1998/99:98

40 §

När pensionsrätt för premiepension har fastställts enligt 28 § skall bestämmelserna i 8 kap. 2–4 §§ lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension om överföring till förvaltare m.m. tillämpas i fråga om de medel och den avkastning som avses i 37 och 38 §§ denna lag. Överföringen till förvaltare skall genomföras före utgången av år 1999.

När pensionsrätt för premiepension har fastställts enligt 28 § skall bestämmelserna i 8 kap. 2–4 §§ lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension om överföring till förvaltare m.m. tillämpas i fråga om de medel och den avkastning som avses i 37 och 38 §§ denna lag. Överföringen till förvaltare skall genomföras före utgången av år 2000.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1999.

2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:710) med vissa bestämmelser om Premiepensionsmyndigheten

Prop. 1998/99:98

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1998:710) med vissa bestämmelser om Premiepensionsmyndigheten skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Följande bestämmelser i 7 kap. försäkringsrörelselagen (1982:713), och föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa bestämmelser, skall gälla för Premiepensionsmyndighetens försäkringsverksamhet:

– 1 § om *storleken av ett försäkringsbolags* försäkringstekniska avsättningar,

– 2 § om beräkning av *premiereserv*,

– 3–8 a §§ om försäkringstekniska *grunder*,

– 9–11 §§ om placering av tillgångar som motsvarar försäkringstekniska avsättningar, och

– 17 b § om användning av optioner och liknande finansiella instrument.

Bestämmelserna i 7 kap. 10 b, 10 c och 10 e §§ försäkringsrörelselagen gäller dock bara för den del av verksamheten som avser tillhandahållande av livräntor enligt 9 kap. 2 § lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension eller efterlevandeskydd enligt 10 kap. 1 § samma lag.

Vid tillämpningen av de bestämmelser och föreskrifter som anges i första stycket skall myndigheten anses som ett livförsäkringsbolag. Vad som sägs om dotterföretag i 7 kap. 10 a § försäkringsrörelselagen skall avse företag i vilka staten har ett sådant inflytande som anges i 1 kap. 9 § första, andra eller tredje stycket samma lag, om myndigheten företräder staten som ägare.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1999.

Det reformerade ålderspensionssystemet trädde i kraft den 1 januari 1999. Vissa delar av regelsystemet, bl.a. reglerna för uttag av pension, träder emellertid i kraft först den 1 januari 2001. Dessutom finns det ett flertal mer detaljerade ikraftträdande- och övergångsbestämmelser till den nya lagstiftningen.

Utgångspunkten för det nya allmänna ålderspensionssystemet är de riktlinjer för en pensionsreform som riksdagen antog år 1994. Bakom riktlinjerna stod de fyra dåvarande regeringspartierna (m, c, fp och kd) och socialdemokraterna. Samma år tillsatte regeringen en arbetsgrupp för genomförandet av reformeringen av det allmänna ålderspensionssystemet, kallad Genomförandegruppen. Gruppen fick i uppdrag att medverka i det fortsatta beredningsarbetet och vårda pensionsöverenskommelsen. Reglerna för det reformerade systemet har utarbetats i samråd med Genomförandegruppen. Detsamma gäller de ändringar som nu föreslås.

Inom det nya pensionssystemet handhar den nyinrättade Premiepensionsmyndigheten (PPM) försäkringsfunktionen i premiepensionssystemet. Myndigheten är fortfarande under uppbyggnad.

PPM anmälde i december 1998 till regeringen att de första fondvalen som de enskilda skall göra och den första överföringen av premiepensionsmedel från Riksgäldskontoret till fondförvaltare inte kommer att kunna ske under år 1999 så som anges i reglerna för premiepensionssystemet. Orsaken är att det kontoadministrativa datasystem som bl.a. skall hantera pensionsspararnas val av fonder inte kan levereras i tid.

PPM har i anledning av denna försening begärt att vissa av de ikraftträdande- och övergångsbestämmelser som gäller premiepensionen skall ändras. PPM har även föreslagit vissa andra ändringar av reglerna för premiepensionen i huvudsakligt syfte att möjliggöra förenklingar i det system för hantering av premiepensionen som myndigheten håller på att bygga upp.

Vid beredningen av ärendet har PPM, Riksförsäkringsverket (RFV), Finansinspektionen, Riksgäldskontoret, Statskontoret och Sjunde fondstyrelsen inom Allmänna pensionsfonden (Premiesparfonden) beretts tillfälle att lämna synpunkter. PPM:s synpunkter har huvudsakligen varit av teknisk karaktär. RFV har, förutom påpekanden i fråga om bakgrundsbeskrivningen av upphandlingen av PPM:s datasystem, föreslagit ett antal mer långtgående ändringar i systemet som rör sparformerna i Premiesparfonden samt efterlevandeskyddet och fondbytesrättens utformning. Sistnämnda punkter föranleder inte några förslag från regeringens sida nu. Verkets tekniska synpunkter har följts.

Det är mycket angeläget att starten för premiepensionssystemet inte försenas ytterligare. Flertalet av de åtgärder som föreslås i denna proposition syftar därför till att förenkla det kontoadministrativa system för hanteringen av premiepensionen som är under uppbyggnad. Andra förslag skall ge PPM bättre förutsättningar att under en inledande tid efter driftstarten inrikta sig på den del av verksamheten som rör fondsparande.

I anledning av förseningen för premiepensionen begärde regeringen att PPM skulle redovisa en tids- och åtgärdsplan för den fortsatta uppbyggnaden av det kontoadministrativa systemet. Flera av lagförslagen har utarbetats efter att Statskontoret den 15 mars i år lämnade sin utvärdering av denna plan till regeringen.

Lagstiftningen för premiepensionssystemet är självfallet i hög grad bestämmande för den fortsatta uppbyggnaden av datasystemet som skall hantera premiepensionen. För att undvika ytterligare förseningar är det väsentligt att ramarna för uppbyggnaden och systemstarten slås fast så snart som möjligt och före riksdagens sommaruppehåll. Den fördröjning av lagstiftningsfrågans behandling som det i detta läge skulle innebära att inhämta ett yttrande av Lagrådet skulle försvåra en start av systemet enligt den nya tidsplanen. Fördröjningen skulle således leda till avsevärt men. Regeringen har därför inte inhämtat Lagrådets yttrande.

4.1 Premiepension inom det nya pensionssystemet

Det reformerade ålderspensionssystem som riksdagen beslutade om under våren 1998 är indelat i två huvuddelar: dels en inkomstgrundad ålderspension, dels ett grundskydd i form av en garantipension (prop. 1997/98:151 och 152, bet. 1997/98:SfU13 och SfU14, rskr. 1997/98:315 och 320). Den inkomstgrundade ålderspensionen består i sin tur av dels inkomstpension från ett fördelningssystem, dels premiepension från ett fonderat system.

I premiepensionssystemet fonderas medel som motsvarar fastställd pensionsrätt för den enskildes räkning. PPM skall för varje enskild pensionssparare föra ett premiepensionskonto. Detta konto visar utvecklingen av spararens tillgodohavande i premiepensionssystemet. Varje pensionssparare har möjlighet att själv bestämma över placeringen av de medel som fonderas för spararens räkning. Den enskilde kan välja att placera medlen i svenska värdepappersfonder eller i utländska fondföretag. Ett statligt fondbolag har bildats för att verka i konkurrens med de övriga aktörerna. Medlen kan också placeras i en särskild fond, Premiesparfonden, som förvaltas av en nyinrättad sjunde fondstyrelse inom Allmänna pensionsfonden (AP-fonden). Storleken på den enskildes premiepension är beroende av hur värdet av de medel som fonderats för hans räkning utvecklas.

Försäkringsfunktionen inom premiepensionssystemet handhas av PPM, som bildades den 1 juli 1998. PPM är fortfarande under uppbyggnad.

Bestämmelserna för premiepensionssystemet finns huvudsakligen i lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension (LIP). Närmare regler för PPM:s verksamhet finns i lagen (1998:710) med vissa bestämmelser om Premiepensionsmyndigheten. Dessa och övriga bestämmelser för det nya pensionssystemet trädde i kraft den 1 januari 1999. Vissa delar av regelsystemet — bl.a. i fråga om uttag av pension — träder emellertid i kraft först den 1 januari 2001. Dessutom finns i lagen (1998:675) om införande av lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension (införandelagen) ett flertal övergångsbestämmelser.

Sedan år 1995 har en del av influtna tilläggspensionsavgifter avsatts till premiepensionssystemet. Dessa avgiftsmedel är placerade på räntebärande konto hos Riksgäldskontoret. En första del av dessa medel jämte avkastning skall överföras till förvaltare i enlighet med de enskildas val när pensionsrätt för premiepension första gången har fastställts. Överföringen, som avser pensionsrättigheter intjänade åren 1995–1997, skall enligt lagreglerna genomföras före utgången av år 1999 (40 § införandelagen).

Detta val av placering för premiepensionsmedel blir alltså det första val som de enskilda gör. Därefter kommer pensionsspararna att kunna göra nya val i samband med att pensionsrätten blivit fastställd varje år. Spararna har också möjlighet att när som helst byta fond, dvs. att flytta hela eller delar av sitt sparande till andra fonder.

I förarbetena till de nya premiepensionsreglerna konstaterades att en överföring till fondförvaltare kan komma till stånd först sent under år 1999 mot bakgrund av den omfattande system- och organisationsuppbyggnad som skall genomföras före överföringen (prop. 1997/98:151 s. 448, bet. 1997/98:SfU13 s. 82).

Under våren 1998 tillkallade regeringen en särskild utredare för att förbereda bildandet av PPM (dir. 1998:24). I utredningen och därefter i myndigheten inleddes ett intensivt arbete med att bygga upp en organisation och ett system för hanteringen av premiepensionen.

PPM fick enligt regleringsbrevet för hösten 1998 till uppgift att vidta de åtgärder som krävs för att premiepensionssystemet skall fungera fullgott från år 1999.

Arbetet med att bygga upp myndigheten bedrivs i olika projekt. Vissa av projekten drivs huvudsakligen av konsulter, medan andra uteslutande sker i PPM:s egen organisation. Generellt sett sker uppbyggnadsarbetet med hjälp av en stor andel konsulter. Detta ger PPM möjlighet att snabbt knyta till sig relevant kompetens för själva uppbyggnadsarbetet. Konsultstödet är också nödvändigt mot bakgrund av den snäva tidsram som gäller för uppbyggnaden av myndigheten och premiepensionssystemet.

Upphandling av det kontoadministrativa systemet

När premiepensionssystemet träder i kraft skall systemet administrera drygt 4 miljoner pensionssparares placeringar av pensionsmedel i olika fonder. Antalet sparare kommer därefter successivt att öka till ca 6 miljoner. De mycket stora transaktionsvolymerna som premiepensionssystemet därmed måste kunna hantera kräver avancerade datasystem.

Riksförsäkringsverket (RFV) hade regeringens uppdrag att förbereda det reformerade pensionssystemet. RFV fick även ansvar för den del som avser premiepensionssystemet. Under våren 1998 deltog RFV i upphandlingsarbetet för ett kontoadministrativt datasystem för premiepensionen. Arbetet skedde i samråd med Utredningen om bildandet av PPM och delvis med hjälp av konsulter. Under upphandlingen framkom att ingen av anbuderna uppfyllde de krav som ställdes, i synnerhet inte i fråga om fondhanteringen. I början av juli månad 1998 gjorde en arbetsgrupp inom ramen för RFV:s och PPM:s gemensamma upphandlingsarbete en utvärdering av anbuderna i förhållande till de funktionella och tekniska krav som ställts. Av utvärderingen framgick bl.a. att det system som den sedermera valda leverantören, Computer Sciences Corporation (CSC), tillhandahöll krävde minst anpassning och utveckling till de krav som ställdes. Utan att göra någon bedömning av om det var sannolikt att det skulle kunna levereras inom föreskriven tid, rekommenderade arbetsgruppen därför att detta system skulle väljas.

När PPM bildades i juli 1998 tog myndigheten över det fulla ansvaret för att avsluta upphandlingen av systemet.

Efter utvärdering av anbuden träffade PPM avtal med dataföretaget CSC. Enligt avtalet skulle utveckling och leverans av systemet ske i tre steg, med slutlig leverans i juni 1999.

4.3 Premiepensionsmyndighetens anmälan om försening för premiepensionen

CSC anmälde under senare delen av hösten 1998 att en leverans av systemet inte skulle kunna ske i enlighet med det avtal som företaget ingått med PPM. CSC presenterade i stället två alternativa planer för en försenad leverans. PPM:s styrelse bedömde att inget av alternativen gav tillräckligt god marginal för att säkerställa ett första fondval och en överföring av premiepensionsmedlen från Riksgäldskontoret till fondförvaltare under 1999.

I december 1998 anmälde därför PPM:s styrelse till regeringen att det första fondvalet och den första medelsöverföringen inte skulle kunna ske i enlighet med 40 § införelagen.

PPM analyserade därefter vilka handlingsalternativ som stod till buds. Analysen visade att flera alternativa leverantörer utöver CSC finns att tillgå, men att tidsplanen för en ny upphandling av leverantör med största sannolikhet innebar att det första fondvalet skulle förskjutas in på år 2001. PPM lämnade även en specifikation till CSC av de krav som måste uppfyllas av företaget för att ett fortsatt samarbete skall kunna vara möjligt. Myndigheten genomförde dessutom en översyn av den egna projektorganisationen.

4.4 Regeringens åtgärder i anledning av förseningen

Mot bakgrund av PPM:s anmälan om försening av det första fondvalet och överföring av medel begärde regeringen att myndigheten skulle redovisa en ny tidsplan för uppbyggnaden av det kontoadministrativa systemet. Dessutom skulle PPM enligt uppdraget detaljerat redogöra för de åtgärder som myndigheten vidtar för att säkerställa leveransen av erforderliga datasystem enligt tidsplanen. Regeringen uppdrog vidare åt Statskontoret att utvärdera om PPM:s åtgärdsplan säkerställer uppbyggnad och leverans av datasystemet enligt tidsplanen.

Genomförandegruppen har underrättats om förseningen för premiepensionen. Regeringens åtgärder med anledning av förseningen har beslutats i samråd med Genomförandegruppen.

PPM:s tids- och åtgärdsplan

PPM har i sin rapport angett att det bästa alternativet för att säkerställa leverans av ett kontoadministrativt system inom erforderlig tid är att fortsätta samarbetet med CSC. Utgångspunkten för myndighetens bedömning var att hitta ett handlingsalternativ som på bästa sätt tillgodoser målet att fondval och medelsöverföring kan ske på ett betryggande sätt före

utgången av år 2000. Utifrån denna bedömning redovisar PPM i rapporten ett förslag till reviderad tidsplan med CSC som leverantör av systemet. Enligt den nya tidsplanen kan det första fondvalet äga rum under det andra halvåret år 2000.

I åtgärdsplanen som följer den reviderade tidsplanen beskriver PPM de åtgärder som vidtagits för att säkerställa att de nya tidsramarna skall upprätthållas. Bland annat beskrivs att CSC har genomfört en översyn av projektet och förstärkt både projektledningen och den tekniska kompetensen. CSC skall vidare leverera systemet i ett antal väl specificerade leveransobjekt. Enligt PPM:s rapport har också CSC:s högsta koncernledning ställt sig bakom den nya tidsplanen. Även PPM har förstärkt den egna projektstyrningen och uppföljningen av delprojektens utveckling. Det har bl.a. tillsatts en särskild projektledare för PPM:s styrning och uppföljning av CSC:s arbete samt för det samlade utvecklingsarbetet.

PPM framhåller också i rapporten att det pågår ett arbete med att definiera vilka funktioner hos myndigheten som är oundgängligen nödvändiga för att kunna genomföra det första fondvalet. Denna kunskap ger viktiga förutsättningar i planeringen av projekten eftersom den tydligt anger vilka förutsättningar som kommer att gälla när systemet tas i drift. PPM beskriver i rapporten ytterligare ett antal åtgärder som vidtagits för att säkerställa leverans av systemet.

Trots de åtgärder som vidtagits, eller kommer att vidtas, finns det ändå enligt myndigheten risker med ett så stort och komplicerat projekt.

En av de svårigheter som PPM nämner i sin rapport är att myndigheten fortfarande är under uppbyggnad samt att den verksamhet som den skall bedriva är ny och i vissa avseenden unik. Nödvändiga nyckelpersoner fanns inte tillgängliga vid PPM:s inrättande. Ny kompetens inlemmas därför successivt i verksamheten. Detta kan enligt PPM:s rapport bidra till att myndigheten i sin beställarroll kan få svårigheter att formulera sina krav på systemet i tid och med tillräcklig precision. PPM framhåller dock att kombinationen av en förstärkt ledningsfunktion och de nya specialistresurser som tillkommit torde begränsa risken för ytterligare förseningar som kan äventyra driftstarten.

I rapporten behandlas också de risker som är kopplade till CSC:s arbetsformer. Det redovisas att PPM gemensamt med CSC utarbetar effektiva rutiner för systemutvecklingen.

PPM framhåller i rapporten att den nya tidsplanen tillåter betydligt mer tid för testverksamhet än den tidigare planen. Myndigheten pekar på att det pågår ett arbete med att finna förenklingar för att ytterligare minska komplexiteten i systemet. PPM kommer fortlöpande att analysera möjligheterna att finna ytterligare åtgärder som kan säkra att systemet tas i drift under hösten år 2000

Statskontorets bedömning

Statskontoret har på regeringens uppdrag utvärderat tillförlitligheten i PPM:s tids- och åtgärdsplaner. Statskontorets rapport lämnades till regeringen den 15 mars 1999 och avser utvecklingen fram till den dagen.

Statskontoret gör bedömningen att sannolikheten för att det konto-administrativa systemet kan tas i drift enligt den nya tidsplanen är avsevärt bättre än när samarbetet mellan PPM och CSC inleddes. Statskontoret grundar bedömningen på ett antal åtgärder som vidtagits av PPM och CSC.

Statskontoret konstaterar emellertid att det vid tiden för dess utvärdering inte varit möjligt att med full säkerhet fastställa om det samarbete som PPM och CSC etablerat verkligen säkerställer att systemet tas i drift så att första fondvalet och överföringen av medel till förvaltare kan ske under senare hälften av år 2000.

De åtgärder som enligt Statskontoret främst har stärkt förutsättningarna för att systemet kan tas i drift enligt planerna är PPM:s förbättring av styrning och uppföljning av utvecklingsarbetet. Lika viktig är den ökade samsyn som etablerats mellan PPM och CSC. Därutöver är det väsentligt att leveransen av systemet har delats upp i fler och mer avgränsade delleransers. CSC har dessutom förstärkt sina utvecklings- och ledningsresurser i projektet.

Trots dessa förbättringar bedömer Statskontoret att projektet även fortsättningsvis är förenat med betydande risker. Den främsta risken är enligt Statskontoret att det fortfarande saknas en godkänd kravspecifikation och leveransplan som omfattar samtliga leveransåtaganden och -tidpunkter.

Statskontoret pekar på andra riskområden som bör uppmärksammas för att minimera risken för ytterligare förseningar. Bland dessa kan särskilt nämnas det faktum att de avtalsmässiga relationerna mellan PPM och CSC med anledning av förseningen och kommande utvecklingsinsatser ännu inte är reglerade till fullo. Vidare pekar Statskontoret på att en förstärkning krävs av PPM:s egen kapacitet för att styra utvecklingsprocessen. CSC:s förmåga att leverera systemet är fortfarande inte verifierad. Dessutom framhåller Statskontoret att den löpande driften av systemet efter leverans måste säkerställas.

Statskontoret understryker att det är angeläget att PPM begränsar riskerna genom att föreslå förenklingar i regelverket för att hålla nere komplexiteten i de systemlösningar som tas fram. Dessutom bör reservlösningar tas fram för att ha en ökad beredskap för eventuella ytterligare förseningar och felaktigheter i leveranserna.

Mot bakgrund av sin analys av PPM:s tids- och åtgärdsplan rekommenderar Statskontoret att regeringen genomför återkommande uppföljningar av hur utvecklingsarbetet fortskrider.

I sammanhanget kan anmärkas att Riksrevisionsverket, efter revision av PPM, i dagarna lämnat en revisionsberättelse med invändningar mot att myndighetens ledning inte på ett mycket tidigt stadium självständigt utvärderade om det var möjligt att ta i drift det datasystem som skall hantera premiepensionen.

5 Senareläggning av första fondval och överföring av premiepensionsmedel till förvaltare

Prop. 1998/99:98

Regeringens förslag: Den första överföringen av premiepensionsmedel till förvaltare senareläggs och skall ske före utgången av år 2000.

Som en följd av senareläggningen får, efter regeringens tillstånd, de kostnader för PPM som inte täcks på annat sätt, dras av från avkastningen i den tillfälliga förvaltningen hos Riksgäldskontoret även under år 2000.

Regeringens bedömning: PPM bör utarbeta en reservplan som medger en första överföring till fondförvaltare före utgången av år 2000 även om fortsatta problem uppkommer i myndighetens uppbyggnadsarbete.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Av de tids- och åtgärdsplaner som PPM redovisat för regeringen framgår att myndigheten, i det läge som uppkommit i och med förseningen av det första fondvalet och överföringen av premiepensionsmedel, har bedömt att det bästa alternativet för att säkerställa leverans av det kontoadministrativa datasystemet är att fortsätta samarbetet med den redan tidigare valda leverantören, CSC.

PPM har bedömt att det första fondvalet och överföringen av medel från Riksgäldskontoret till fondförvaltare skall kunna ske under andra halvåret år 2000. PPM har redovisat de åtgärder som vidtagits och kommer att vidtas för att den tidsramen skall kunna hållas. Statskontoret har i sin utvärdering av PPM:s åtgärdsplan gjort bedömningen att dessa åtgärder avsevärt ökar sannolikheten för att systemet skall kunna tas i drift enligt planerna. Statskontoret har dock inte ansett sig vid tiden för sin utvärdering med full säkerhet kunna ange om åtgärderna säkerställer att systemet kan tas i drift under år 2000. Orsaken till detta är främst att det saknas en beslutad kravspecifikation och leveransplan för systemet. Statskontoret anser vidare att betydande risker kvarstår kring projektet och rekommenderar att det sker en fortsatt noggrann och återkommande uppföljning från regeringen.

PPM:s val att fortsätta samarbetet med CSC bygger bl.a. på utgångspunkten att ingen annan leverantör skulle klara utvecklingsarbetet snabbare än CSC. Därutöver bygger valet av CSC på att ett byte av systemleverantör förutsätter en ny offentlig upphandling. Detta skulle ytterligare försena den slutliga leveransen av det system som erfordras. Efter en förnyad upphandling skulle systemet med all sannolikhet inte kunna levereras före de första pensionsutbetalningarna, som skall ske år 2001. En så sen leveranstidpunkt skulle därmed få återverkningar även på andra delar av det nya pensionssystemet.

Det är mycket angeläget att tiden fram till det första fondvalet och överföringen av medel från Riksgäldskontoret till förvaltare blir så kort

som möjligt. Regeringen bedömer, med stöd av Statskontorets utvärdering, att den tidsplan som PPM redovisat har förbättrat sannolikheten för att det första fondvalet skall kunna ske under år 2000. De åtgärder som myndigheten vidtagit och avser att vidta för att säkerställa leverans har gjort tidsplanen trovärdig.

Regeringen konstaterar samtidigt att risker fortfarande kvarstår och att fortsatta ansträngningar måste till för att säkerställa ett första fondval under år 2000. Regeringen kommer att noga följa den fortsatta uppbyggnaden av systemet för att administrera premiepensionen.

För att följa systemuppbyggnaden har regeringen i PPM:s regleringsbrev för år 1999 gett myndigheten i uppdrag att var tredje månad rapportera hur uppbyggnadsarbetet fortskrider. Regeringen avser också att återkomma med ett uppdrag åt Statskontoret att utvärdera dessa rapporter från PPM.

Statskontoret har pekat på vikten av att reservlösningar tas fram. Regeringen delar Statskontorets uppfattning. PPM bör därför utarbeta reservlösningar som även med begränsade ADB-leveranser medger en systemstart före utgången av år 2000. I en sådan alternativ plan för systemstarten bör temporära inskränkningar i systemet övervägas för det fall det skulle visa sig vara en nödvändig förutsättning för att kunna ta systemet i drift under senare delen av år 2000. I den alternativa planen för systemstarten kan PPM överväga t.ex. temporära inskränkningar i den generella rätten att byta fond som nu gäller för pensionsspararna. Statskontoret bör även i denna del granska PPM:s arbete inom ramen för den fortlöpande utvärderingen.

Den nya tidsplanen för uppbyggnaden av premiepensionssystemet innebär således att det första fondvalet och överföringen till förvaltare skall ske före utgången av år 2000. Reglerna för starten bör ändras i enlighet med detta.

Ytterligare åtgärder krävs för att trygga en systemstart i tid. Dessa åtgärder bör vara så verkningsfulla att en reservplan av nyss nämnt slag sannolikt inte behöver genomföras. Sådana åtgärder redovisas i nästa avsnitt.

Som en konsekvens av senareläggningen bör ändringar göras i övergångsbestämmelserna som gäller den tid under vilken PPM i särskilda fall får täcka vissa kostnader genom avdrag från avkastningen på den tillfälliga förvaltningen. I fråga om ändring av pensionsrätt för premiepension föreslås också en justering av övergångsbestämmelsen till regeln för hanteringen av sådana ändringar. De nya övergångsbestämmelserna kommenteras närmare i författningskommentaren (avsnitt 10.3).

6 Begränsning av fonder, m.m.

Regeringens förslag: PPM får bestämma ett högsta antal fonder som får registreras för en fondförvaltare. Myndigheten får under år 2001 begränsa utbetalningen av premiepension till ett utbetalningstillfälle. Efterlevandeskydd före pensionstid kan väljas första gången först år 2002.

Skälen för regeringens förslag: För att underlätta uppbyggnaden av premiepensionssystemet är det angeläget att redan nu vidta åtgärder så att antalet fonder i systemet blir mer hanterligt. Dessutom bör vissa funktioner som inte direkt berör pensionssparandet i fonder lyftas bort under en inledande fas.

Åtgärderna syftar till att pensionsspararna före år 2001 får välja fonder, att medel förs över till de valda fonderna och att systemet ger spararna rimliga möjligheter att byta fonder. I det följande redovisas åtgärder som ger goda möjligheter till en sådan start.

Det bör inledningsvis understrykas att PPM fortlöpande bör undersöka möjligheterna att förenkla systemet. Det är rimligt att myndigheten under de inledande åren lämnar utvecklingen av ”extrarutiner” därhän och inriktar sig på att utforma en enkel och effektiv hantering för pensions-spararna.

Begränsning av fonder

Nuvarande regler medger inte någon begränsning av det antal fonder som samtidigt erbjuds i premiepensionssystemet. Fondförvaltare som har rätt att utöva fondverksamhet och som slutit s.k. samarbetsavtal med PPM och i övrigt uppfyller de krav som anges i 8 kap. 3 § LIP har en principiell rätt att anmäla ett obegränsat antal fonder för registrering hos PPM.

Mångfald i kapitalförvaltningen är av väsentlig betydelse i premiepensionssystemet. Det är således viktigt att pensionsspararna har ett stort och varierat utbud av fonder att välja mellan. Detta talar mot att införa en möjlighet att begränsa antalet fonder som erbjuds inom systemet.

Samtidigt kan det antas att det är attraktivt för många förvaltare att av marknadsföringsskäl anmäla så många av sina fonder som möjligt till systemet. Om ett mycket stort antal fonder anmäls till PPM riskerar systemuppbyggnaden att påverkas negativt. Även driften av systemet kan störas. Även om det självfallet är väsentligt att pensionsspararna har en mångfald av fonder att välja ur, bör av dessa skäl en begränsning av fonderna övervägas.

En rimlig avvägning mellan å ena sidan intresset av valfrihet för pensionsspararna och å andra sidan omsorgen om att systemet kan tas i drift så snart och säkert som möjligt är att PPM får befogenhet att begränsa det antal fonder som en och samma förvaltare samtidigt kan ha registrerade hos myndigheten.

Även med en sådan gräns för antalet fonder i systemet skall det finnas ett varierat fondutbud för pensionsspararna. Begränsningarna bör därför

inte utformas snävare än nödvändigt. Utrymme bör finnas för ett tämligen heltäckande sortiment med bl.a. aktie-, obligations- och blandfonder. PPM får inte heller begränsa fonderna så att konkurrensen mellan fondförvaltarna snedvrids.

En begränsningsregel med detta innehåll kan inte sägas inskränka den principiella öppenheten för vilka fonder som får finnas i systemet och bör därför införas nu. Den föreslagna regeln behandlas också i författningskommentaren, avsnitt 10.2.

Premiepensionsutbetalning vid ett tillfälle under år 2001

Uttag av pension från det nya pensionssystemet kommer att kunna ske första gången år 2001 och då för de pensionssparare som är födda åren 1938–1940. Pensionen skall enligt huvudregeln betalas ut månadsvis. Årspension (dvs. inkomst- och tilläggspension samt premiepension tillsammans) som uppgår till högst 2 400 kr skall emellertid betalas ut i efterskott en eller två gånger per år.

De beräkningar som måste göras inför pensionsutbetalningarna är förhållandevis omfattande. Utbetalningarna av premiepension skall samordnas med försäkringskassornas utbetalning av inkomstpension via RFV. Mot bakgrund av att de första fondvalen och överföringarna av medel till förvaltare senarelagts till år 2000 kommer belastningen på det kontoadministrativa systemet att vara stor under det första halvåret 2001. Den premiepension som skall betalas ut under 2001 kommer att uppgå till mycket låga belopp. För dem som under hela intjänandeperioden 1995–1998 nått intjänandetaket, dvs. de vars pensionsgrundande belopp hela perioden uppgår till 7,5 basbelopp, beräknas pensionen bli mellan 30 och 50 kr i månaden under år 2001. I ett stort antal fall rör det sig om betydligt mindre belopp. En utbetalning vid ett tillfälle av premiepensionen detta första år efter fondvalet bör därför godtas för att underlätta systemuppbyggnaden.

Med hänsyn till detta föreslår regeringen att premiepension under år 2001 skall kunna betalas ut vid ett enda tillfälle. En engångsutbetalning kan således göras i slutet av året.

Efterlevandeskydd före pensionstiden får väljas först år 2002

I premiepensionssystemet har pensionsspararen möjlighet att under tiden före pensioneringen välja ett efterlevandeskydd för sin familj. Skyddet är utformat som en ren riskförsäkring utan sparmoment. Kostnaden för skyddet dras från spararens premiepensionskonto. Det finns två försäkringsbelopp att välja mellan; ett eller två basbelopp om året under en femårsperiod.

För många i den s.k. mellangenerationen är utrymmet för skyddet begränsat eftersom de endast får en mindre del av pensionen från det nya systemet.

Erfarenheterna från valet hösten 1998 av skilda alternativ för tjänstepension i SAF-LO-systemet visar att stort intresse finns för ett familjeskydd. Av de försäkrade i SAF-LO-systemet valde ca 35 procent ett

efterlevandeskydd som i allt väsentligt är utformat på samma sätt som efterlevandeskyddet före pensionstid i premiepensionssystemet. Med samma frekvens i premiepensionssystemet skulle PPM komma att få närmare 1,5 miljoner ansökningar om efterlevandeskydd under mycket kort tid. Behandlingen av ansökningarna om efterlevandeskydd kräver en relativt omfattande utveckling och anpassning av system. Även skaderegleringen efter ett dödsfall skall hanteras på ett fullgott sätt. Myndigheten bör inte ställas inför dessa uppgifter under det första året efter premiepensionssystemets start då stor kraft måste läggas ner för att hanteringen av fondsparandet på premiepensionskontona skall fungera smidigt.

Möjligheten att ansöka om efterlevandeskydd före pensionstid bör därför inte öppnas förrän år 2002, dvs. ca femton månader efter driftstarten. Detta ger också PPM möjlighet att ordna administrationen av denna fråga på bästa sätt.

Som en följd av detta förslag bör också den "extra" möjlighet att gå in i efterlevandeskyddet som finns när systemet startar förskjutas fram till början av år 2002.

Regeringens förslag: Efter det första valet av fond skall PPM placera senare års sparande och andra tillkommande belopp i den eller de fonder och med den fördelning mellan fonderna som pensions-spararen senast bestämt för sina kontomedel. Pensionsspararen skall alltså kunna byta fond. Vid byte av fond anger spararen på motsvarande sätt hur fondmedlen skall vara fördelade efter bytet.

Skadestånd och belopp för höjd pensionsrätt skall inte i något fall betalas ut direkt till pensionsspararen.

Möjligheten för en pensionssparare att i en ansökan om efterlevandeskydd före pensionstiden fritt kunna ange när skyddet skall börja gälla tas bort. Principerna för hur ändringar av pensionsrätt för premiepension skall hanteras ändras så att anställda och egenföretagare behandlas mer lika även vid höjning av pensionsrätten. När premiepension betalats ut felaktigt skall PPM återkräva beloppet.

Även vissa andra bestämmelser för premiepensionen ändras i syfte att förenkla regelverket.

Följdändringar av teknisk karaktär görs till nyligen föreslagna ändringar i försäkringsrörelselagen.

Skälen för regeringens förslag: Enklare rutiner i PPM ger vinster såväl i uppbyggnaden som i den framtida hanteringen hos myndigheten. Vissa mer allmänna förutsättningar för att underlätta PPM:s verksamhet har redan skapats bl.a. genom den generella möjligheten för myndigheten att fatta beslut om premiepension med ADB-teknik.

Det regelverk som styr mycket av den tekniska utformningen av systemet bör förenklas där så är möjligt utan att det medför större försämringar för pensionsspararna. Vid arbetet med att bygga upp premiepensionssystemet har olika åtgärder för att förenkla systemet identifierats. Vissa åtgärder kräver lagändringar. PPM har pekat på ett antal sådana åtgärder av i huvudsak teknisk karaktär. Med stöd av myndighetens redovisning lämnas i detta avsnitt förslag till tekniska förenklingar av regelverket och vissa andra förslag som rör hanteringen av premiepensionen.

Val av fond m.m.

Nu gällande bestämmelser om val och byte av fond innebär i korthet följande. Pensionsspararna skall varje år få möjlighet att välja ny placering för den pensionsrätt för premiepension som då fastställts. För den som inte gör något annat val, placerar PPM medlen i Premie-sparfonden inom AP-fonden. En sparare har rätt att när som helst begära att PPM skall flytta hela eller delar av spararens innehav till en eller flera andra fonder. Om spararen inte anmäler något val för ny pensionsrätt, skall PPM placera medel motsvarande pensionsrätten i den eller de fonder som spararen senast valt. Dessa medel kan därmed i sin helhet komma att

placeras i en fond dit spararen senast flyttat endast en liten del av sitt totala sparande.

Bestämmelser med den nu beskrivna innebörden ger upphov till ett stort antal transaktioner i systemet. Transaktioner som avser val och byte av fond kommer därmed att utgöra en avsevärd del av den totala belastningen på det kontoadministrativa systemet.

PPM förordar följande rutiner för val och byte av fond. Pensions-spararna skall tills vidare kunna fördela sitt sparande på högst fem olika fonder. Vid såväl val som byte av fond skall spararen för varje önskad fond ange hur stor del av sitt totala innehav som han vill ha placerad i den fonden. Spararen skall således vid val och byte av fond ange hur han vill ha hela sitt sparande fördelat efter omplaceringen.

Främst i syfte att uppnå en systemförenkling anser regeringen att följande lagregler bör gälla för val och byte av fond.

Första gången som pensionsrätt för premiepension har fastställts skall pensionsspararen upplysas om rätten att välja placering för sina medel. Senare år skall PPM, utan att först kontakta spararen om hans önskemål för placeringen, föra över nya pensionsmedel till den eller de fonder och med den spridning mellan fonderna som spararen senast angett för hela sitt sparande. För den som inte bestämt någon sådan placering i fond, kommer PPM alltså att placera de nya medlen i Premiesparfonden inom AP-fonden.

En pensionssparare skall fortfarande kunna omplacera sina fondmedel när han så önskar. Spararen skall vid en sådan omplacering ange hur hela sparandet skall vara fördelat mellan olika fonder.

Pensionsspararna skall varje år få en allmän information om de åtgärder som PPM vidtar när ny pensionsrätt för premiepension har fastställts. Spararna skall på samma sätt upplysas om rätten att placera om sitt sparande. Informationen kan ges t.ex. i samband med årsbeskedet om utvecklingen av den enskilde spararens tillgodohavande.

Med en ordning som den nu beskrivna torde risken för att ny pensionsrätt placeras på ett sätt som inte stämmer överens med spararens verkliga önskemål minska i betydande mån eftersom placeringen sker i enlighet med hur spararen senast låtit placera alla sina medel. Med placeringar enligt en sådan ”nyckel” kan det därför förutsättas att antalet ärenden om byte av fond som PPM skall handlägga minskar avsevärt. Med den föreslagna ordningen kommer spararens nya medel att fonderas betydligt snabbare.

Av de skäl som nu angetts bör således bestämmelserna om val av fond ändras så att PPM varje år placerar nya pensionsmedel i enlighet med den ”nyckel” som spararen tidigare angett för hela sitt sparande.

Även PPM:s placering för en pensionssparare av medel avseende höjd pensionsrätt bör ske på motsvarande sätt.

Det kan antas att beloppen för höjd pensionsrätt i många fall kan bli små. Beräkningar av vad som kan anses belöpa på förfluten tid kan bli kostsamma för PPM. Belopp som avser höjd pensionsrätt bör därför inte betalas direkt till pensionsspararen som pension. De bör i stället — så som är fallet enligt nu gällande regler för medel som inte avser förfluten tid — antingen placeras i fonder eller föras över till PPM:s livränte-

verksamhet. Beloppet kommer i båda fallen pensionspararen tillgodo, i livräntefallet genom att PPM höjer livräntan för den enskilde.

Samma ordning som beskrivits för höjd pensionsrätt bör gälla i de sällsynta fall då pensionspararna skall tillföras skadestånd för fel i fondförvaltningen.

Bestämmelsen om byte av fond bör justeras för att bättre återspegla att pensionspararen vid ett byte skall ange hur hela hans tillgodohavande skall vara fördelat mellan olika fonder efter bytet. Denna fördelning kommer alltså att utgöra den ”nyckel” efter vilken PPM skall placera medel motsvarande ny pensionsrätt.

Uttag av premiepension

En av de viktigaste kännetecknen för premiepensionssystemet är att storleken av pensionsförmånerna är beroende av värdeutvecklingen på de fonderade medlen. Hur stor premiepensionen blir beror således av behållningen på den enskilde pensionspararens premiepensionskonto.

Bland svenska fondförsäkringsbolag har det hittills varit vanligt att utbetalningsbeloppet räknas om vid varje utbetalningstillfälle. Vissa bolag bestämmer ett belopp som svarar mot ett visst antal andelar och gör vissa justeringar för avgifter och avkastningsskatt. Andra bolag bestämmer beloppet i kronor genom att dividera kontovärdet med ett delningstal, beräknat med antaganden om framtida ränta och återstående livslängd. I Storbritannien kan ibland försäkringstagaren själv, inom vissa av bolaget givna gränser, välja belopp under året.

En ordning där PPM med ledning av tillgodohavandet på spararnas premiepensionskonton bestämmer pensionsbeloppet för en längre tid rymms inom principen att premiepensionsförmånerna bestäms av värdeutvecklingen på de fonderade medlen. PPM bestämmer därmed beloppet att gälla för alla utbetalningar under ett år. Beloppet grundas på värdet av innehavet en viss dag, samt antaganden om framtida ränta och återstående livslängd. För en sådan ordning talar främst följande argument.

En beräkning av premiepensionen som gäller för längre tid, t.ex. ett år, är betydligt mindre krävande för det kontoadministrativa systemet än att räkna ut ett nytt belopp inför varje utbetalning. Det är dessutom normalt till fördel för pensionstagaren att beloppet är detsamma för hela året. Andra sociala förmåner beslutas ofta på årsbasis och påverkas ofta av pensionens storlek.

Försäkringskassan skall besluta om pensionen ska betalas ut årsvis, halvårsvis eller månadsvis med ledning av en bedömning av årsbeloppets storlek. Eftersom utbetalda belopp minskar behållningen på pensionspararens konto, utsätts inte PPM för någon finansiell risk. Även vid kraftiga variationer i fondvärdet fungerar metoden väl eftersom variationerna slås ut över åren.

Mot denna bakgrund föreslår regeringen en justering av reglerna för uttag av premiepension så att det tydligt framgår att en jämn utbetalning under året rymms inom bestämmelserna. Den längsta tidsrymd för vilken PPM kan bestämma ett sådant jämnt pensionsbelopp begränsas av det i LIP allmänt föreskrivna kravet att myndighetens verksamhet skall

bedrivs enligt försäkringsmässiga principer. Av detta följer att tiden inte bör överstiga ett år.

Vid uttaget av pension är grundalternativet att pensionsspararen alltjämt skall ha sitt kontotillgodohavande placerat i värdepappersfonder. Spararen har emellertid rätt att få ut sin premiepension i form av en livränta med garanterade belopp. I det senare fallet bestäms pensionen utifrån värdet på tillgångarna på premiepensionskontot vid den tidpunkt när PPM löser in innehavet.

Nuvarande regler för när sådan inlösen skall ske anger att PPM skall lösa in tillgångarna snarast efter det att en begäran om detta kom in till myndigheten. Samtidigt anger reglerna att en övergång till livränta inte får ske innan pensionsspararen börjar ta ut premiepension. För att klargöra att en begäran om inlösen inte kan ske långt före den tidpunkt när livräntan skall börja betalas ut, föreslår regeringen att regeln justeras så att PPM:s inlösen av fondtillgångarna kan ske tidigast månaden före den då livräntan skall betalas ut första gången.

Ikraftträdande av efterlevandeskydd före pensionstid

Nu gällande bestämmelser för när efterlevandeskydd för tid före pensionstiden skall börja gälla medger stor valfrihet för pensionsspararna i och med att spararna kan ange vilken som helst starttidpunkt framåt i tiden för skyddet. Felfrekvensen i sådana ansökningar kan med fog antas bli hög. Detta för med sig att belastningen på datasystemet kan bli betydande när ansökningarna skall behandlas. Det får dessutom förutsättas att det stora flertalet av dem som ansöker om sådant efterlevandeskydd vill att skyddet skall träda i kraft så snart som möjligt. Bestämmelsen om ikraftträdandet för efterlevandeskyddet bör därför ändras så att skyddet alltid börjar gälla vid de tidpunkter som anges i lagen.

PPM:s avgifter

Grundprincipen för hur PPM skall täcka sina kostnader för skötseln av premiepensionssystemet innebär att myndigheten skall dra av avgifter från pensionsspararnas premiepensionskonton. Det bör vara möjligt för myndigheten att ta ut sådana avgifter i den takt som kostnaderna uppkommer. Regeln bör justeras så att den möjligheten tydligt framgår.

PPM skall i övrigt ta ut avgifter för vissa åtgärder som myndigheten utför på begäran av en pensionssparare. Detta gäller t.ex. återkallelse av uttag och nytt uttag av premiepension. Med hänsyn till att PPM avser att hantera flertalet sådana ärenden helt automatiskt kommer myndighetens hanteringskostnader sannolikt att bli förhållandevis låga. Det kan därför ifrågasättas om kostnaderna motiverar att en avgift tas ut. Ett avgiftsuttag kommer självfallet också att innebära en viss belastning på datasystemet. Bestämmelsen om avgifter för sådana åtgärder som det här är fråga om bör därför ändras så att PPM inte måste ta ut en avgift utan i stället får möjlighet att göra så.

Det kan som tidigare nämnts antas att många förvaltare, främst av rena reklamskäl, vill låta registrera hela sitt utbud av fonder hos PPM. Det kan

i vissa fall röra sig om ett par hundra fonder per förvaltare. Även med den möjlighet som föreslås för PPM att begränsa antalet fonder för en och samma förvaltare kan det antas att antalet fonder i premiepensionssystemet blir stort. PPM:s kostnader för att registrera fonderna kan därmed bli mycket höga. Dessutom skall myndigheten distribuera informationsmaterial om alla fonder i systemet till pensions spararna. Även den åtgärden blir mycket kostsam för myndigheten.

Det finns mot denna bakgrund skäl att göra det möjligt att vid behov ta ut avgifter från förvaltarna för såväl PPM:s registrering av fonder som för t.ex. myndighetens tryckning och distribution av en katalog över fondutbudet. En uppgift om att sådana avgifter kan tas ut skall finnas med i det avtal som varje förvaltare skall ingå med PPM. Avgifterna skall på ett rimligt sätt återspegla myndighetens kostnader på de angivna punkterna.

I likhet med vad som redan gäller för PPM:s möjligheter i övrigt att ta ut avgifter för sina kostnader, skall regeringen även i fråga om avgifter från fondförvaltare meddela närmare föreskrifter om grunderna för avgiftsuttaget.

Ändrad pensionsrätt och felaktig utbetalning

Bestämmelserna för hur ändringar av pensionsrätt för premiepension skall hanteras gör i ett avseende skillnad mellan anställda och egenföretagare. Om pensionsrätten höjts och ett tillägg därför skall göras på pensionsspararens premiepensionskonto, förutsätter tillägget för en egenföretagare att de avgifter som denne skall betala till ålderspensionssystemet anses betalda enligt 16 kap. 12 § skattebetalningslagen (1997:483).

Detta förfaringssätt kräver särskilda rutiner för bevakning och information hos tillämpande myndigheter. Utrymmet för sådana ADB-rutiner är begränsat genom det nya skatteuppbördssystemets konstruktion. Detta innebär en risk för att överföringen av medel till fonder ytterligare försenas.

Kravet på att avgifterna skall anses betalda enligt skattebetalningslagen innan tillägg för höjd pensionsrätt görs på premiepensionskontot bör därför slopas för egenföretagare. I de fall där avgifterna förblir obetalda får i stället reglerna för minskning av pensionsrätt användas.

När en pensionssparare genom att lämna oriktiga uppgifter eller genom att underlåta att lämna vissa uppgifter orsakar att premiepension lämnas felaktigt eller med ett för högt belopp, skall PPM enligt gällande bestämmelser dra av det felaktiga beloppet från spararens premiepensionskonto och föra det till Riksgäldskontoret. I de fall där pensionsrätten sänkts skall på samma sätt medel som svarar mot sänkningen återföras till Riksgäldskontoret. I sistnämnda fall har från början ett för stort belopp överförts från Riksgäldskontoret och pensionsmedlen bör därför gå åter dit.

När oriktiga uppgifter från pensionsspararen har medfört att en felaktig premiepension betalats ut är det belopp som överförts från Riksgäldskontoret till spararens konto korrekt i sig. Felet har i stället uppkommit i

ett senare led och beloppet bör därför rätteligen inte återföras till Riksgäldskontoret, utan i stället återgå till PPM:s rörelse.

I likhet med vad som redan gäller i fråga om inkomst- och tilläggs-pension när oriktiga uppgifter från pensionsspararen orsakat att pensionen utbetalats med felaktigt belopp, bör det felaktiga premiepensionsbeloppet, ökat med basränta enligt skattebetalningslagen, krävas tillbaka från spararen för att återgå till PPM:s rörelse. Möjligheten att efterge sådana krav skall finnas kvar.

Övriga ändringar

Också andra delar av regelverket för premiepensionen kan innebära belastningar på det kontoadministrativa systemet. Sådana bestämmelser bör därför förenklas i den mån förändringarna inte kan sägas vara till någon beaktansvärd nackdel för pensionsspararna. Förslagen kommenteras närmare i författningskommentaren (avsnitt 10).

Även vissa bestämmelser som gäller PPM:s försäkringsverksamhet bör justeras. I regeringens proposition Ändrade försäkringsrörelse regler föreslås ändringar av rörelse- och tillsynsreglerna för svenska försäkringsbolag (prop. 1998/99:87). Sådana regler återfinns främst i försäkringsrörelselagen (1982:713) och lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag. Följdändringar bör därför göras i lagen med vissa bestämmelser om Premiepensionsmyndigheten där det hänvisas till de nya försäkringsrörelse reglerna.

Premiepensionssystemet skall vara självfinansierat och PPM:s kostnader för sin verksamhet skall finansieras genom avgifter från pensionsspararna. Myndighetens verksamhet skall därför inte redovisas i statsbudgeten. Att systemet i den bemärkelsen skall vara ett slutet ekonomiskt system innebär också att variationer i värdet på premiepensionsmedlen inte skall påverka statsbudgeten. De förslag som redovisas i denna proposition innebär därför inte några förändringar i statsbudgeten. Förslagen leder till förenklingar som gynnar pensionsspararna.

I fråga om de ekonomiska konsekvenserna för pensionsspararna av den försenade starten för sparandet i fond kan följande sägas.

Det första fondvalet och överföringen av premiepensionsmedel till fondförvaltare föreslås bli senarelagt ett år och skall därmed ske före utgången av år 2000. Det innebär att den förvaltning av pensionsmedlen som sker hos Riksgäldskontoret kommer att förlängas i motsvarande mån. En placering av pensionsmedlen i Riksgäldskontoret ger en säker och marknadsmässig avkastning, som uppgår till den upplåningsränta Riksgäldskontoret har för motsvarande löptider. Huruvida en förlust eller vinst uppstår i förhållande till denna avkastning är beroende av dels hur olika fonder utvecklas under år 2000, dels det val av fonder som varje individ skulle ha gjort under året. Det är därför svårt att beräkna effekterna på avkastningen av senareläggningen.

PPM:s kostnader för sin verksamhet skall bekostas av premiepensionsspararna genom avdrag från de enskilda premiepensionskontona. Även i denna del är det idag svårt att med säkerhet ange effekterna av den senarelagda starten av systemet. Att myndighetens verksamhet ännu inte bedrivs i full skala medför självfallet att vissa kostnader, t.ex. för personal och lokaler, uteblir eller minskar. Å andra sidan torde det fortsatta uppbyggnadsarbetet av myndigheten och dess verksamhet innebära att t.ex. kostnaderna för konsulttjänster ökar i vissa delar.

Enligt de föreslagna bestämmelserna skall det första fondvalet och den första överföringen av premiepensionsmedel till förvaltare förskjutas och ske före utgången av år 2000. Som en följd av detta ändras också övergångsbestämmelserna i fråga om möjligheten för PPM att dra av vissa kostnader från avkastningen på de tillfälligt förvaltade medlen på motsvarande sätt.

Det införs också nya övergångsbestämmelser för reglerna om efterlevandeskyddet före pensionstiden. Reglerna om sådant efterlevandeskydd skall inte gälla före år 2002. En ”extra” möjlighet för den som fyllt 50 år och som inte kan åberopa en familjehändelse att gå in i efterlevandeskyddet ges för de första månaderna under år 2002. I fråga om utbetalning av premiepension införs en särskild övergångsbestämmelse enligt vilken de första utbetalningarna under år 2001 skall kunna ske i form av en engångsutbetalning under det året.

Huvuddelen av övriga lagförslag bör träda i kraft den 1 januari 2000. De regler som rör uttag av premiepension bör emellertid, i enlighet med vad som redan följer av införandelagen i fråga om övriga sådana bestämmelser, träda i kraft den 1 januari 2001.

10.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension

8 kap. 4 §

Paragrafen behandlar tekniken för fondplaceringarna av premiepensionsmedel.

Första och andra styckena har redigerats om som en anpassning till en ny ordning för det årliga fondvalet för ny pensionsrätt för premiepension. Efter pensionsspararens första fondval skall medel för ny pensionsrätt föras till fonder med ”automatik” enligt en fördelningsnyckel.

Tredje stycket behandlar överföringen till fond för pensionssparare som redan tidigare fått premiepensionsmedel placerade i fond. I dessa fall skall PPM så snart myndigheten underrättats om försäkringskassans beslut om fastställd pensionsrätt föra medel som svarar mot pensionsrätten till den eller de fonder som spararen angav vid sin senaste placering eller omplacering i fond. Om spararen har sina medel placerade i flera fonder skall de nya medlen fördelas mellan dessa i de proportioner som spararen då angav. Det närmare tillvägagångssättet vid en pensionssparares omplacering av sina premiepensionsmedel framgår av kommentaren till 8 kap. 5 §. Även i dessa fall skall medlen för den som inte tidigare bestämt en sådan placering i fonder föras till Premiesparfonden inom AP-fonden.

Enligt det nya *fjärde stycket* skall varje pensionssparare årligen få information om innehållet i bestämmelserna i tredje stycket. Spararen skall således informeras om vad som händer varje år i samband med att pensionsrätten för premiepension blivit fastställd, nämligen att PPM placerar medel motsvarande den nya pensionsrätten enligt den ”nyckel” som spararen senast angett för hela sitt sparande. Pensionsspararna skall också varje år bli upplysta om sin rätt att när som helst placera om sitt sparande.

Paragrafen har behandlats närmare i avsnitt 7.

8 kap. 5 §

Paragrafen reglerar omplaceringar, dvs. byte av fond, och har behandlats närmare i avsnitt 7. I det avsnittet har också de rutiner som PPM har för avsikt att tillämpa för val och byte av fond beskrivits.

Paragrafen har ändrats för att tydligare markera att pensionsspararen vid en omplacering av sina fondmedel skall ange för PPM hur han vill att hela hans sparande skall vara fördelat efter bytet. Spararen skall således för varje fond som han efter bytet vill ha någon del av sitt sparande placerat i ange hur stor andel av det totala fondinnehavet som skall vara placerat där.

Bestämmelsen rör skadestånd. Ändringen i *tredje stycket* i fråga om tekniken för PPM:s placering av skadeståndsbelopp innebär att de tillkommande medlen skall föras till fonder enligt samma slags ”nyckel” som vid placering av ny pensionsrätt enligt 4 § tredje stycket. Principen är därmed också densamma som vid byte av fond (se kommentaren till 5 §).

I övrigt innebär ändringen i tredje stycket att ett sådant belopp aldrig skall betalas ut direkt till pensionsspararen. Beloppet skall i stället antingen placeras i fonder på det sätt som nyss beskrivits eller, om spararen har börjat ta ut premiepension i form av livränta, föras över till PPM:s livränteverksamhet.

9 kap. 1 §

Paragrafen anger att premiepensionen skall beräknas med utgångspunkt i storleken på tillgodohavandet på den enskildes premiepensionskonto. Denna princip följer också av 7 kap. 1 §. Bestämmelsen syftar däremot inte till att ange hur ofta PPM måste beräkna pensionsbeloppet.

Att orden ”vid varje tidpunkt” uteslutits innebär därför inte någon saklig ändring. Justeringen av paragrafen är endast avsedd att tydliggöra att PPM kan bestämma pensionsbeloppet för längre tid än fram till nästa utbetalningstillfälle, t.ex. för ett år i taget.

Paragrafen har behandlats närmare i avsnitt 7.

9 kap. 2 §

Paragrafen beskriver övergången från fondsparande till livränta med garanterade belopp.

Syftet med tillägget i *första stycket* i fråga om tidpunkten för inlösen av innehavet på pensionsspararens konto är att tydliggöra att sådan inlösen inte i något fall kan ske innan spararen börjar att ta ut premiepension.

10 kap. 2 §

I bestämmelsen finns vissa regler om efterlevandeskydd för tid före pensionstiden. Ändringarna innebär att ett sådant efterlevandeskydd skall börja gälla vid en bestämd tidpunkt som är beroende av när ansökan om skyddet kommer in till myndigheten.

10 kap. 7 §

Paragrafen behandlar efterlevandeskydd under pensionstiden. Genom tillägget i *första stycket* tydliggörs att det endast är utbetalning av *premiepension* som avses.

Genom justeringen i *första stycket* klargörs att PPM har möjlighet att ta ut avgifter för att täcka sina kostnader i den takt som de faktiskt uppkommer, t.ex. månadsvis.

Ändringen i *fjärde stycket* innebär att avgiften för att täcka PPM:s kostnader beräknas och tas ut på varje pensionssparares kontobehållning vid en viss tidpunkt. Om PPM avgiftsuttaget beräknas på behållningen per ett årsskifte och ny pensionsrätt för en pensionssparare fastställs först efter årsskiftet kan en ytterligare avgift enligt samma avgiftsgrunder tas ut på det tillkommande beloppet.

Genom det nya *femte stycket* blir det möjligt att ta ut avgifter för att täcka PPM:s kostnader dels för registerhållningen av fonderna i systemet, dels för information om fonderna. Ett exempel på en kostnad av det sistnämnda slaget är myndighetens kostnad för att framställa och distribuera en katalog med närmare upplysningar om fonderna. Den nya bestämmelsen har även behandlats i avsnitt 7.

Bemyndigandet i sista stycket för regeringen att meddela föreskrifter om avgiftsuttaget för PPM:s kostnader avser också avgifter enligt den nya bestämmelsen i femte stycket.

11 kap. 2 §

Paragrafen behandlar PPM:s kostnader för vissa åtgärder som utförts på begäran av pensionssparare.

Ändringen i *första stycket* innebär att PPM inte längre måste ta ut en avgift av den enskilde spararen för den åtgärd som myndigheten vidtagit på dennes begäran. PPM får i stället möjlighet att i dessa fall ta ut en avgift. Bestämmelsen behandlas också i avsnitt 7.

Andra stycket behandlar fall där PPM *skall* ta ut en avgift. Ändringarna i det stycket är endast redaktionella och en följd av ändringarna i första stycket.

14 kap. 2 §

Paragrafen beskriver principerna för hur ändringar av pensionsrätt för premiepension skall hanteras.

Tekniken för att tillföra medel till en egenföretagares premiepensionskonto för höjd pensionsrätt har förenklats. Det krävs inte längre att de avgifter som denne skall betala till ålderspensionssystemet är att anse som betalda enligt skattebetalningslagen (1997:483). Vid bristande betalning sker i stället en korrigerig genom att pensionsrätten sänks.

14 kap. 3 §

Paragrafen behandlar fall när pensionsrätten ändrats och höjts.

Ändringen i *första stycket* i fråga om tekniken för PPM:s placering av beloppet som motsvarar den höjda pensionsrätten innebär att de tillkommande medlen skall föras över till fonder enligt samma slags

”nyckel” som vid placering av ny pensionsrätt enligt 8 kap. 4 § tredje stycket .

Ändringen i *andra stycket* innebär att ett sådant uppräknat belopp inte i något fall skall betalas ut direkt till pensionsspararen. Om spararen har börjat ta ut premiepension i form av livränta skall medlen, i stället för att föras över till fonder på det sätt som anges i första stycket, föras över till PPM:s livränteverksamhet och föranleda en ny pensionsberäkning.

14 kap. 5 §

Paragrafen behandlar bl.a. de situationer när pensionsspararen lämnat oriktiga uppgifter och därmed orsakat att premiepension betalats ut felaktigt. Bestämmelserna har behandlats närmare i avsnitt 7.

Ändringarna i *första stycket* innebär att PPM inte i något av de i paragrafen nämnda fallen skall föra över det felaktigt utbetalda beloppet till Riksgäldskontoret. Beloppet skall i stället, sedan det krävts åter från pensionsspararen, återgå till PPM.

Med stöd av bestämmelserna i 14 kap. 7 § får avdrag med skäligt belopp göras på premiepensionen om den pensionsberättigade enligt beslut av PPM är skyldig att återbetala premiepension eller premiepension till efterlevande. Den möjligheten kan användas även i de situationer som avses i denna paragraf.

Möjligheten för PPM att i vissa fall efterge krav på återbetalning har behållits.

10.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:1497) om ändring i lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension

8 kap. 3 §

Paragrafen, som kommenterats närmare i avsnitt 6, behandlar kraven på de fondförvaltare som får erbjuda sina tjänster inom premiepensions-systemet.

I *första stycket* har skett en rättelse av ett tidigare felaktigt återgivande av gällande lydelse.

Genom det nya *sista stycket* har införts en möjlighet att begränsa antalet fonder i systemet. PPM får enligt den nya bestämmelsen bestämma ett högsta antal fonder som samtidigt får vara registrerade hos myndigheten för en och samma fondförvaltare.

Premiepensionssystemet bygger på att pensionsspararna har ett stort och varierat urval av fonder att välja mellan. Detta är väsentligt för PPM att beakta när myndigheten inför begränsningar för förvaltarna enligt den nya bestämmelsen. Varje förvaltare bör få möjlighet att erbjuda ett urval av fonder, således såväl aktie- som ränte- och blandfonder. Begränsningen, som kan variera över tiden, skall självfallet vara generell för fondförvaltarna i systemet. Begränsningar av fonderna får inte innebära en snedvridning av konkurrensen mellan fondförvaltarna.

10.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:675) om införande av lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension

Prop. 1998/99:98

25 §

Enligt *första stycket* skall bestämmelserna om efterlevandeskydd för tid före pensionstiden inte tillämpas före år 2002. Under tiden januari–april år 2002 skall även personer som fyllt 50 år och som inte kan återopa en familjehändelse kunna gå in i skyddet. Reglerna har kommenterats närmare i avsnitt 6.

Enligt det nya *andra stycket* skall vissa bestämmelser för hur ändring av pensionsrätt hanteras inte tillämpas för tiden före det första fondvalet. De bestämmelser som avses gäller sättet att räkna fram det belopp som skall motsvara den ändrade pensionsrätten. Ändringen innebär att uppräkningsmed basränta enligt skattebetalningslagen (1997:483) inte skall ske förrän överföring till förvaltare är möjlig. Orsaken till detta är att uppräkningsmed basränta är avsedd att kompensera just för avkastning från fondförvaltning.

25 a §

Paragrafen är ny och behandlar utbetalning av premiepension år 2001.

För det årets premiepension införs en övergångsbestämmelse som medger att utbetalning av pensionen — som i likhet med inkomst- och tilläggspension normalt skall betalas ut månadsvis — får begränsas till ett utbetalningstillfälle. Vid det tillfället skall således hela årspensionen avseende premiepension betalas ut.

Bestämmelsen har behandlats närmare i avsnitt 6.

39 §

I *andra stycket* anges att PPM, om regeringen lämnat sitt samtycke, får täcka sina kostnader med avkastningen från de medel som förvaltas av Riksgäldskontoret. Ändringen innebär att den tid när PPM får täcka sina kostnader på det sättet utsträcks till och med år 2000.

40 §

Paragrafen anger den tidpunkt när överföring skall ha skett från Riksgäldskontoret till förvaltare av premiepensionsmedel för intjänandeåren 1995–1998. Ändringen innebär att överföringen skall vara genomförd senast vid utgången av år 2000. Genom att lagtexten bara anger en sista tidpunkt för när hela överföringen skall vara genomförd är det inte något som hindrar att PPM — i syfte att minska den initiala belastningen på systemet — genomför det första fondvalet och den första överföringen successivt under den tid som bestämmelsen medger.

Bakgrunden till ändringen har behandlats utförligt i avsnitt 5.

10.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:710) med Prop. 1998/99:98
vissa bestämmelser om Premiepensionsmyndigheten

2 §

I paragrafen görs en uppräknning av de bestämmelser i försäkringsrörelselagen (1982:713) som skall gälla för PPM:s försäkringsverksamhet. Följdändringar görs till de i propositionen 1998/99:87 nyligen föreslagna försäkringsrörelsereglerna.

Finansdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 12 april 1999

Närvarande: statsrådet Schori, ordförande, och statsråden Winberg, Ulvskog, Lindh, Sahlin, von Sydow, Engqvist, Wärnersson, Lejon, Lövdén.

Föredragande: statsrådet Lövdén

Regeringen beslutar proposition 1998/99:98 Vissa premiepensionsfrågor.

Rättsdatablad

Författningsrubrik	Bestämmelser som inför, ändrar, upphäver eller upprepar ett normgivningsbemyndigande	Celexnummer för bakomliggande EG-regler
---------------------------	---	--

Lag om ändring i lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension	11 kap. 1 §	
---	-------------	--